

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za označila se plačuje od navadne vratice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vprašanje in odgovor.

Našim bralcem je znano, da je ces. namestništvo v Gradci razpustilo okr. zastop v Celji. Nihče ni dyomil, da se je to moralo zgoditi, odkar je upravno sodišče na Dunaji razsodilo, da posestniki hiš brez drugega zemljišča nimajo pravice voliti v ta zastop. Na robe, lahko smo se čudili, da ni tega ces. namestništvo hitro storilo, ko je dobilo to razsodbo v roke.

Vendar naj bode to že, kakor drago, sedaj se je zgodilo in mi smo tega veseli, ker vidimo da na slednje vendar-le zmaga pravica in da ni neka gospôda, ki sovraži vse, kar je slovensko, vsemogoča, kakor je doslej bila podoba, da je Gg. dr. Foregger in nebodigatreba Bolški graščak, baron Hackelberg, pa še tega ni sta verjela ter sta koj v prvem hipu skovala srborito vprašanje do ministra notranjih zadev, grofa Taaffe, kaj da je krivo tega. Uzrok sta vedela ravno tako, kakor mi drugi, vendar pa sta to vprašanje stavila in glasila nemškutarije v Celji, v Mariboru in v Gradci, so jima pritrjevali v tem, kakor da bi v Celji in v cellem okraji že gorelo vsled tega razpusta.

Grof Taaffe jima ni ostal na dolgu, dne 28. novembra jima je v drž. zboru odgovoril in to tako, da bi nijju in vso nemškutarijo bila lahko rdečica polila, žal, da pri tacih ljudeh to ni več mogoče. Gospod minister je rekel:

Poslanca dr. Foregger in baron Hackelberg sta v seji dne 18. novembra vprašala: 1. Ali je bila Nj. ekscelenciji znana naredba štaj. namestništva, da se razpusti Celjski okr. zastop, še predno se je to zgodilo in 2. kateri silni uzroki so povzročili to naredbo?

Meni je čast, da odgovorim na ti vprašnji to-le: Ko so se leta 1886 razpisale volitve za okr. zastop v Celji, tedaj se je zahotevalo vsled reklamacij, (gospa Marija pl. Berks je bila vložila pritožbo zoper nekatere volilce v skupini velicnih posestnikov. Ured.) naj se iz-

bríše iz zapisnika velikega posestva 88 volilcev in to zavoljo tega, ker ne morejo, deloma za to, ker ne plačujejo nič, deloma pa za to, ker plačujejo premalo zemljiškega davka, veljati za volilce skupine velicnih posestnikov v smislu postave, ki velja za štaj. okr. zastope.

Okr. glavništvo v Celji je pritrnilo temu ugovoru gledé tistih oseb, ki ne plačujejo nobenega zemljiškega davka, marveč samo davek od svojih poslovij, odklonilo pa je ugovor gledé ostalih oseb, ker plačujejo tudi nekaj zemljiškega davka. Le to razsodbo je na ugovor potrdilo namestništvo z razsodbo z dne 14. julija 1888, št. 13.935, in je prišla tedaj razsodba v smislu izrečne določbe § 26 postave o štajarskih okrajnih zastopih z dne 14. junija 1866 konečno v veljavo.

Za voljo tega se je volitev v tej skupini izvršila na podlagi pravomočno dognanega zapisnika volilcev ter se je po volitvah vseh skupin tudi osnoval okr. zastop meseca decembra 1886. Na pritožbo, ki se je vložila zoper omenjeno razsodbo namestništvu z dne 14. julija 1886, izpoznalo je upravno sodišče na Dunaji z razsodbo z dne 17. junija 1887, št. 1638, da se ona razsodba razveljavi, ker je bilo pomajnkljivo postopanje ter se je cela stvar izročila istej oblastniji, naj razsodi na novo. Ob enem pa je upravno sodišče v nagibih svojih določilo ona načela, po katerih se mora razsoditi, kdo da ima pravico voliti v tej skupini.

Ces. namestništvo, ki je bilo pri tej novi razsodbi navezano na pravne nazore upravnega sodišča, je pritrnilo potem z razsodbo z dne 14. julija 1888 reklamacijski, oziroma ugovorni zahotevi gledé 71 volilcev ter je ukazalo, naj se izbrišejo iz zapisnika velicnih posestnikov. Ali vsled tega se je izpremenila bistveno pravna podlaga za to, da obstoji še nadalje okr. zastop, kajti v skupini velicega posestva je volilo več oseb, ki nimajo ali niso imele volilne pravice v tej skupini, na drugi strani pa se ne

sme po določbah postave o okrajnih zastopih — razveljaviti volitev, zakaj okr. zastop se je bil že osnoval. Tako pa ni mogla razsodba upravnega sodišča dobiti veljave, ako se ne razpusti okr. zastop in za to je namestništvo z ukazom z dne 16. novembra imenovani okr. zastop razpustilo in to na podlagi § 81 štaj. postave za okr. zastope.

Le-to je vodilo namestništvo, da je razpustilo okr. zastop v Celji. Ker pa še ni dobila pravne moči le ona naredba in ker je mogoče, da bo moralo ministerstvo notranjih zadev še razsoditi o ugovoru zoper to naredbo, omenim le-te dejanske okoliščine.

Kar se tiče pa vprašanja gospodov, ali mi je bila znana naredba namestništva o razpuščenju okr. zastopa v Celji, predno se je izvršila, navedem to, da sem izvedel o tem iz poročila namestništva z dne 16. nov., le-to pa mi je došlo dne 19. novembra.

Tako je odgovoril minister grof Taaffe, poslanci na desnici drž. zbora so mu pritrjevali ali na levici je vse molčalo — očitno znamenje, da jih je ministrov odgovor poparil, težko pa, da je veliko jim pripomogel tudi do —boljšanja.

Bralna društva.

O namenu in potrebi „bralnih društev“ nam piše prijatelj slov. ljudstva precej dolgo pismo ter izpoveda v tem svoje dobre misli. Le-te so mu gotovo na čast in nam je le žal, da ne smemo povedati imena blagega moža, sicer pa sodimo, da storimo prav, če jih objavimo na tem mestu. Pismo se glasi tako-le:

V Vašem listu št. 46 berem dopis iz Koniškega okraja, v katerem dopisnik med drugim predlaga, naj bi posojilnice itd. vsako leto nekaj darovale za naročilo in razširjanje slov. časopisov med kmeti. Ne gledé na to, da takovo ravnanje menda ne spada v delokrog posojilnic, morala bi se, ako naj ima to tudi uspeh, osnovati posebna društva, ki bi razposojevanje listov posredovala itd. Vse to pa se mi ne zdi prav praktično, ker čitanje časnikov ima po mojem mnenju za kmeta le tedaj večjo vrednost, če ima kmet priliko, o čitanem tudi svoje mnenje proti tovarišem svojega stanú izjaviti. S kratkimi besedami: On naj misli, kaj je čital!

Ako stojé taka društva, katera bi potem morali imenovati: „bralna društva“ pod vodstvom tako imenovanih olikanih ljudi, t. j. ljudi, ki niso kmečkega stanú, potem se kmet že več noče prav po svoje izražati, ter se večkrat sramuje, svoje mnenje drugim povedati, čeravno je morebiti prav jedrnatih misli.

Mislil sem si tedaj, da bi bilo morebiti bolje sredstvo, da se doseže kaj v tej reči, ko kmečki fantje ali kmetje sami med seboj

ustanovili taka bralna društva. Vsi udje takega bralnega društva imeli bi enakomerno nositi stroške za list, katerega si naročijo.

Recimo, da je naročen „Slov. Gospodar“. List stane s poštnino vred celo leto 3 fl. Ako bralno društvo obstoji samo iz deset udov, imel bi plačati vsak ud 30 kr. na leto, kar gotovo ni veliko! Pobirajo jo fantje tudi za veselice, med seboj in pri primožnejših ljudeh denar za strelni prah!

Da naj bi se v taka bralna društva zjedini le fantje, ki so tudi drugače dobri prijatelji, to je pogoj, ker drugače bi bilo lahko mogoče, da bi ta družba bila le gnezdo. Da bi pa takova bralna društva kmečkemu ljudstvu veliko koristila, upam, da mi vsakdo pri-trdi. — (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Domača živina in nje vzboljšanje.

Kdor hoče imeti od svoje živine dobička pa tudi veselja, njemu ne bode vse eno, kako da postavi v hlev, med živino, katero že ima. To se umeje že samo po sebi, da si nihče, tudi mlad gospodar si ne spravi koj v enem celega števila živine v svoje hleve, ampak to dela previdno. Nekaj ga v tem vodi denar, ki ga je treba za živino, nekaj pa tudi potreba, kajti živine, ki je ne potrebuje tako hudo, ne kupi dokler mu je ni potreba.

Le-ta potreba nastane pa mu iz različnih uzrokov. Človeku je potreba živine za vprego, za mleko, za rejo, za pitanje ali še za kako drugo korist. Brž ko nastane taka potreba in silniša, ko je ona, tem hitreje mu je seči v žep ter kupiti živinče, ki mu ga je potreba.

Pri tem se mu je se vé, da ravnati po svoji mošnji ali tudi na druge reči gleda, ako mu je le mogoče. Na vsak način mu velja kot glavno načelo, da si z novim živinčetom vzboljša, to se pravi, k živini, ki jo že ima, še pridobi tako, ki vstreza njegovi potrebi pa tudi k ostali živini stoji dobro ter je vredna, da stopi v nje vrsto.

Izlasti pri kravah, ki so za pleme, treba je previdnosti, kajti pri njih se opeče človek sila lahko in izredi si iz njih lahko živino, ki mu ni na hvalo. Pri teh kravah je torej dobro, če se gleda na barvo. Le-ta mora biti taka, da se prileže barvi domače živine. Kdor ne gleda na to, tak si napravi čudno zmešnjavo barv, skorej mu bode v hlevu toliko različnih barv, kolikor stoji v njem živine. O njem se reče lahko, da redi živino tje v dan in če ga še sodi kdo huje, poreče mu, da je slab gospodar.

Ali to še ni vse, barva je le nekaj zunanjega in pri različnih barvah utegne še le dati živina dobička. Druga pa je, če je živina raz-